

Nr 184.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående familjepension till e. o. ämnesläraren T. V. Molérs änka; given Stockholms slott den 7 mars 1930.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Cl. Lindskog.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 7 mars 1930.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, BESKOW, LUNDBLAD, BORELI, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON, DAHL.

Departementschefen, statsrådet Lindskog anför härefter:

Hos Kungl. Maj:t har Maria Amalia Molér, född Landelius, gjort framställning i fråga om familjepension efter sin avlidne man, extra ordinarie ämnesläraren Tjelvar Vilhelm Molér.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att mannen Molér, som avled den 18 november 1928, för höstterminen 1928 varit förordnad såsom extra lärare vid samrealskolan i Motala, att han dessförinnan från och med den 1 januari 1922 till och med den 30 juni 1928, således intill 4^{1/2} månader före sin död varit extra ordinarie lärare vid kommunala mellanskolan därstädes

Angående familjepension till e. o. ämnesläraren T. V. Molérs änka.

samt att han i egenskap av lärare vid sistnämnda skola tillhörde statens pensionsanstalt men författningsenligt utträdde därifrån vid sin överflyttning till samrealskolan. Av en handlingarna bilagd promemoria från statens pensionsanstalt inhämtas, att änkan Molér, på grund av de avgifter för familjepension, som mannen Molér under sitt förordnande vid samrealskolan erlagt, nu endast uppbar en försäkringstekniskt beräknad pension av 136 kronor 50 öre om året, under det att hon, därest hennes make vid sitt frånfalle fortfarande tillhört statens pensionsanstalt, skulle hava för sig och sina barn erhållit en årlig pension, även den försäkringstekniskt beräknad, av 862 kronor 50 öre. Vidare framgår av handlingarna, att änkan Molér är född den 21 juli 1881 och således uppnått en ålder av 48 år, att hon har två barn, en dotter, född den 9 juli 1910, och en son, född den 15 juli 1919 samt att bouppteckningen efter mannen visar en behållning av 1,999 kronor 64 öre.

Änkan Molér anhåller nu, att hon måtte från statens pensionsanstalt erhålla den familjepension, som enligt reglementet för sagda anstalt skulle hava tillfallit henne, därest hennes man vid dödsfallet fortfarande tillhört anstalten.

I ärendet hava yttranden avgivits, den 30 januari 1930 av skolöverstyrelsen, den 7 februari 1930 av statens pensionsanstalt och den 19 februari 1930 av statskontoret, vilka samtliga tillstyrkt, att framställning måtte göras till riksdagen i syfte att möjliggöra bifall till föreliggande ansökning.

Skolöverstyrelsen har anfört, bland annat:

Då sökandens enda ekonomiska tillgångar utöver ovannämnda, till henne nu utgående pension av 136 kronor 50 öre om året, enligt vad av handlingarna framgår, kunna uppskattas till cirka 2,000 kronor, är hon med sina två barn så gott som helt beroende av den hjälp, hon kan erhålla från sina närmaste anhöriga.

Såsom ovan nämnts hade Molér under tiden från och med den 1 januari 1922 till och med den 30 juni 1928 i egenskap av extra ordinarie lärare vid kommunala mellanskolan i Motala tillhört statens pensionsanstalt och således till sagda anstalt erlagt avgifter för såväl tjänstepension som familjepension. Då sedan, på grund av 1927 års riksdags beslut angående omorganisation av det högre skolväsendet, nämnda kommunala mellanskola år 1928 började att förstätligas, indrogs från och med höstterminen 1928 Molérs extra ordinarie lärarbefattning vid kommunala mellanskolan och Molér överflyttades till en vid samrealskolan inrättad extra lärarbefattning. Genom denna överflyttning förlorade han rätten att tillhöra statens pensionsanstalt men erhöll ej i stället annan pensionsrätt. Han ägde således ej längre möjlighet att sörja för de sina genom att erlagga avgift för familjepensionering. Några övergångsbestämmelser, vilka avse att lindra en sådan genom skolomorganisationen uppkommen förlust för den enskilde lärarens familj som den i nu förevarande fall uppkomna, finnas icke; och ett sådant fall som det nu föreliggande får väl anses höra till undantagen, om det ock icke är uteslutet, att ytterligare ett eller annat sådant fall kan komma att inträffa under tiden för genomförandet av den beslutade omorganisationen av vissa kommunala mellanskolor till statsläroverk. Överstyrelsen vill i detta sammanhang erinra därom, att 1927, 1928 och 1929 års riksdagar fattat

åtskilliga beslut, som haft till syfte att lindra de för vissa lärare i anställnings-, löne- eller pensionshänseende ofördelaktiga verkningarna av den pågående omorganisationen av det högre skolväsendet. Billigheten torde då kräva, att även i nu förevarande fall ersättning lämnas för den förlust, som förorsakats sökanden genom samma omorganisation. Överstyrelsen finner sökandens framställning, att hon må erhålla den familjepension från statens pensionsanstalt, som hon skulle hava erhållit, därest hennes man vid dödsfallet fortfarande tillhört sagda pensionsanstalt, vara det lämpligaste sättet att lämna ifrågavarande ersättning.

Sökanden förbinder sig att vid bifall till förevarande ansökan erlagga de pensionsavgifter, som skulle hava belöpt på tiden från den 30 juni 1928 till och med den 18 november 1928, därest hennes man under sagda tid alljämt hade tillhört statens pensionsanstalt såsom extra ordinarie ämneslärare vid kommunal mellanskola. Ifrågavarande avgifter skulle, enligt vad som framgår av ovannämnda promemoria från statens pensionsanstalt, uppgå till ett sammanlagt belopp av 59 kronor 86 öre. Överstyrelsen får med anledning härav erinra därom, att Kungl. Maj:t och riksdagen vid ett tidigare tillfälle beslutat likartat villkor, nämligen då Kungl. Maj:t med riksdagen (riksdagens skrivelse 1921 nr 251) beviljade tillstånd för änkor efter två distriktsveterinärer, som icke varit delägare i statens pensionsanstalt, att mot erläggande av vederbörliga engångsavgifter till nämnda pensionsanstalt därifrån erhålla familjepension med belopp, som överensstämde med anstaltens reglemente.

Statskontoret har yttrat följande:

Statskontoret får erinra, att en fråga liknande den nu förevarande varit underställd 1929 års riksdag. Härvid syftar statskontoret å Kungl. Maj:ts proposition den 7 mars 1929 (nr 172) angående pension åt fil. mag. J. E. Högbergs änka och barn. Efter att hava varit anställd vid kommunal mellanskola nära 4 år hade Högberg under omkring 3 år intill sin död innehaft anställning vid statsläroverk såsom extra ordinarie ämneslärare. Med hänsyn till den korta tid Högberg varit anställd i statstjänst, biföll riksdagen emellertid ej ifrågavarande proposition.

Såvitt framgår av det vid berörda proposition fogade utdrag av statsrådsprotokoll, hade emellertid Högberg frivilligt lämnat kommunal tjänst, under det att Molér vid genomförandet av 1927 års skolorganisation varit nödsakad att frånträda sin tjänst vid kommunala mellanskolan i Motala och därvid övergått till den i stället för nämnda skola inrättade samrealskolan. Molér har visserligen endast några månader varit anställd i statstjänst, men just denna omständighet gör, att det måste framstå såsom en orättvisa, att hans efterlevande med avseende å pension bliva sämre ställda på grund därav, att han några månader före sin död övergått till statstjänst.

Såsom skolöverstyrelsen erinrat, har riksdagen fattat åtskilliga beslut, åsyftande att lindra de för vissa lärare i anställnings-, löne- och pensionshänseende ofördelaktiga verkningarna av den pågående omorganisationen av det högre skolväsendet. Det synes statskontoret, att starka billighetsskäl tala för ett undanröjande av de menliga ekonomiska verkningar, som genomförandet av den nya skolorganisationen medfört för Molérs efterlevande änka; och statskontoret vill även framhålla, att ett avslag å den gjorda framställningen med avseende å rekryteringen av lärare till statsläroverk kan medföra icke önskvärda konsekvenser.

Departement-
mentschefen.

Med hänsyn till de särskilda omständigheter, som i detta fall föreligga, anser jag, i likhet med de hörda myndigheterna, att änkefru Molérs ansökan bör vinna bifall. Enär riksdagens medverkan härtill torde vara erforderlig, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att avlidne extra ordinarie ämnesläraren vid samrealskolan i Motala Tjelvar Vilhelm Molérs änka, Maria Amalia Molér må, mot erläggande till statens pensionsanstalt av den pensionsavgift, Molér varit skyldig att till anstalten inbetala, därest han intill sin död kvarstått såsom delägare i anstalten, från anstalten erhålla den familjepension, hon skulle varit berättigad uppbära, därest mannen vid sitt frånfalle varit delägare i anstalten.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
H. B. Hammar.